

gedomens iure lemnades oskadadt af lågorna.

Herr Samuel Owen föreslog att i stället för det afbrunna tornet uppföra ett annat af gjutet tackjern. Professor Göthe uppgjorde ritningen dertill, och kontrakt uppgjordes med baron Wahrendorff om dess gjutning vid Åkers Styckebruk. Herr A. Moberg, föreståndare för bruksarbetet, hade också bestyr med dess uppsättande, hvarvid han använde åtskilliga egna uppfinningar af sitt mekaniska snille. Den 20 November 1839 uppsattes det förgyllda korset på dess spets.

Kyrkan omgifves af flera grafchor, hvaribland de kungliga Carolinska och Gustavianska äro de prydligaste. De äro belägna på hvar sin sida om sjelfva kyrkans högchor. Närmast intill det Gustavianska är sakristian belägen, öfver hvilken ett litet hvälfdt rum bär namn af Kloster-Lasses kammare, emedan traditionen föregifver, att denne Jesuit under Johan III:s tid stundom der uppehållit sig. Wacht-

meisterska och Banérska grafchoren äro tillbyggnader på samma sida af kyrkan. På andra sidan, närmast intill Carolinska grafchoret, äro tvenne, som kallas de Le-wenhauptska, belägne. Derefte följer, på andra sidan om kyrkodörren, det Wachtmeisterska och Fersiska samt slutligen, vid sidan af tornet, det Torstensonska. Hvert och ett af dessa är uppfördt efter egarnes smak, utan afseende på någon harmoni med det hela.

Då man inträdt i kyrkan, finner man längst framme i choret, midtframför altaret, tvenne upphöjda grafvårdar. De äro Magni Ladulåses och Carl VIII Knutssons. Båda dessa konungars monumenter lät Johan III förfärdiga. De äro gjorda af någon rödaktig sten och hafva blifvit målade med ljusröd oljefarg. Sjelfva mästarne voro Lucas Bildhuggare och Anders Målare.

Det var emellan altaret och dessa grafvar som riksrådet Carl Nilsson Färila tog sin tillflykt, då den rike Bo Jonsson Grip,

drifven af sin svartsjuka, förföljde honom. Carl Nilsson fasthöll sig så hårdt i altarets hörn, att detta brast. Men Bo Jonsson högg honom i tolf stycken. Det skedde 1382. En sten, sönderdelad i tolf stycken, har till minne häraf blifvit inlagd i golvet, just på det ställe, der mordet skedde.

Af den äldre Wasaätten är här begravven Christer Nilsson Wase, riksdrots, hvilkens grafsten Johan III lät förbättra. Sten Sture den yngres ben voro här förvarade, tills de af Christiern Tyrann efter Stockholms blodbad fördes till Södermalm och der förbrändes. Många af Sveriges fordna ädlingar, som med sitt hufvud fått plikta för sina företag, hafva här blifvit begravne, såsom Måns Bryntesson Lilljehök, halsbuggen af Gustaf Wasa för Vestgötaupproret, den ålderstigne Hogenskild Bjelke, Sigismunds rådsherre, hvilken Carl IX lät halshugga, den tappre Skotten Carl Mornay, som försökte att rädda den fångne Erik XIV. Till de här begrafna hals-

huggnas antal böra också Torkel Knutsson och prins Magnus Birgeron. Den förres graf borttogs för att bereda ingång till det Carolinska grafchoret.

Gustavianska Grafchoret uppbyggdes på Gustaf Adolfs befallning. Han utvalde sjelf denna grafplats före sin afresa till det Tyska tretioåriga kriget, men grafchoret blef icke uppfördt förr, än efter hans död. Choret upplyses af sju fönster, och under hvart och ett af dessa står på en ornerad teljstenstafva en inskrift. Den lyder: In angustis intravit, pietatem amavit, hostes prostravit, regnum dilatavit, Suecos exaltavit, oppressos liberavit, moriens triumphavit. (Han företog svåra värf, älskade gudsfruktan, nedgjorde fienderna, utvidgade riket, förherrligade Svenskarne, befriade de förtryckte, dog segrande.) I sjelfva det öppna choret står en skön sarkofag af Italiensk marmor, hvilken Gustaf III i Italien beställde åt sin fader, Adolf Fredrik, men hvilken, emedan den befanns obe-

gagnad, vår nuvarande konung 1832 lät använda. I densamma nedsattes då, vid sekularfesten i anledning af Gustaf Adolfs död, dennes likkista. Öfver den kungliga hjeltens stoft hänga trosféer, som blifvit tagna under hans krig. I grafhvalfvet under choret ligger hans gemål Maria Eleonora, jemte ett par hans allidna barn. Den Holstein-Gottorpiska ätten har också här sin hvilostad, så att Adolf Fredrik, Gustaf III och Carl XIII, jemte gemåler och barn, blifvit der insatta.

Carolinska Grafchoret byggdes efter Tessins ritning enligt Carl X:s önskan, ehuru det först fullbordades 1729. I detta chor ligger Carl XII i en svart marmorsarkofag. En lejonhud af förgylld metall, å hvilken kronan, svärdet och spiran hvila, är anbragt ofvanpå sarkofagen. Hjeltens enkla, men väldiga värja står bredvid honom, eröfrade fanor och standarder sväfva öfverst i hvalfvet. I tvenne hvarandra alldeles lika sarkofager ligga hans svåger och syster, Fredrik och Ul-

rika Eleonora, på hvar sin sida i choret. I grafhvalfvvet derunder hvila Carl X och Carl XI med sina gemåler, samt prinsessan Hedvig Sofia, Carl XII:s äldre syster, jemte hans öfriga i barndomen döda sy-skön. Kronprinsen Carl Augusts lik är äfven der förvaradt.

I de öfriga grafchoren äro lik af de familjer, hvilkas namn de bära, förvarade. I det *Banérska* är uppsatt en tafsla, som föreställer den odödlige faltherren Johan Banér. Den *Torstensonska* grafven, der den store Lennart Torstenson hvilar, har blifvit förskönad och försedd med inskriptioner af en hans afkomling, grefve Bjelke.

Bland Serafimerriddarnes sköldar, hvilka här efter riddarnes död uppsättas, finnes också »herr Napoleon Bonapartes.»

Kyrkans dyrbaraste prydnader, de som kostat fäderneslandet mest, äro trosféerna efter fordna lyckliga fälttåg. Äfven rustningar och pukor äro hit sammanförda för att vittna om Svenska vapnens bedrifter. Dessa vapen återfördes hit, ifrån Riks-

salen, den 30 November 1839, åtföljda af truppafdelningar. Äfven Svenska Riksbanneret har i denna kyrka sin plats.

Rundtomkring kyrkan äro flera märkvärdiga hus belägna. I sjelfva fonden af Rid-darholmstorget ligger det så kallade *Kungshuset*, der numera Svea Hof-Rätt, äfvensom KammarKollegium och Statskontoret hafva sina sessions- och arbetsrum. Detta hus har af kronan blifvit donerad till enskilda, men åtskilliga gånger återköpt. Sist egdes det af fältherren Carl Gustaf Wrangel. Det nedbrann 1693, men iståndsattes sedermera, så att, efter branden af Stockholms slott 1697, hofvet der residerade, tills det nya slottet blef färdigt, 1754. Konung Fredrik och hans gemål residerade således här intill sin död. Det är försedt med flyglar och torn åt Mälaresidan. Dessa tvenne torn, af hvilka man, ehuru orätt, föregifvit att det ena skulle vara qvarstående alltifrån stadens anläggning, utgöra en prydnad för Rid-darholmen.

Bredvid detta hus, längre nedåt stranden, äro SundhetsKollegium och Auktionshuset belägna. Här reser sig äfven Frimurarnes mystiska hus, hvars sällsamma utseende harmonierar med de hemlighetsfulla begrepp man gör sig om brödernas verksamhet. De hafva likväl icke sjelfva murat sitt hus. De köpte det 1783, men hafva tillbyggt en flygel, som invigdes 1802. Det kallades förut Rosenhanska huset efter sin första anläggare, men egdes senast en tid af handlanden Ström, som anlade *Strömsborg* på ett skär midti Norrström. I huset närmast Frimurarelogen hafva herrar Norstedt & Söner anlagt ett boktryckeri, det största i Stockholm. Hessensteinska och Taubeska husen, der KommerseKollegium och Riksgäldskontoret äro förlagda, höra också till de prydligaste. Det sednare upphygges af riksrådet grefve Fredrik Stenbock, under tretioåriga kriget.

Utanför denna husrad, som utgör högra sidan af Riddarholmstorget, äro tvenne

Simm-inrättningar, den ena bredvid Kungshuset, den andra vid boktryckeriet.

Den venstra sidan börjar vid bron med Geijerska och Hebbeska husen, hvilka ligga intill kanalen, emot Munkbron. Ständernas hus, med sessionsrum för de tre ofrälse stånden, vidtager derefter. Gymnasiihuset, som nu följer i ordningen, var fordom prestgård, då Riddarholmen utgjorde en egen församling. De yttersta husen på denna rad äro Sjöförvaltningens och KammarRättens. Emellan detta sednare och Kungshuset leder en backe ned till Ångfartygshamnen för farten på Mälaren, der inemot tretio ångfartyg lägga till.

Då vi återvända från Riddarholmen öfver Riddarhustorget, följa vi Myntgatan; som förbi Myntet leder till Mynttorget, hvilket sammanhänges med platsen framför Lejonbacken.

Sjelfva *Mynthuset*, hvars façad åt Mynttorget är försedd med fyra kolossala pelare, hvilka, om de icke uppbära annat, åtminstone så uppbära anmärkningar af

kännare i byggnadskonsten, innehåller, utom sjelfva Myntverket, BergsKollegium och de delar af Konungens Kansli, som ej hålla sina sessioner i Gamla Banken eller fordnä Oxenstjernska huset i Storkyrko-brinken.

Nära vid Myntet leder en spång öfver till Helgeandsholmen, der, på ena sidan, kungliga stallet intager hela holmens längd, men på den andra sidan finnes en mängd smärre, orediga lus, hvilka blifvit inköpta af kronan. Polisen har här sina embetsrum. Den kungliga stallgården vände förut emot Norrbro en lång, naken mur, till dess 1839 den såkallade Bazarbyggnaden, en rad af eleganta salubodar, der blifvit uppförd.

Nu utgör *Norrbro* en af Stockholms yppersta prydnader. Emellan Lejonbacken och Gustaf Adolfs torg sammanbinder den staden och Norrmalm. Den del, som leder öfver norra strömfåran, blef färdig 1797 och endast småningom har sedermera det öfriga blifvit fullbordadt,

så att nu kajer af buggen sten omsluta strömmen på båda sidor. *Strömparterren*, en angenäm promenadplats nedanför bron, erbjuder, med sin svalka om sommaren, sina angenäma utsigter och den högtidliga brusningen af strömmen, ett lockande nöje för hufvudstadens invånare. Denna anläggning har att tacka Öfverståthållaren friherre Sprengtporten för sitt upphof, och den blef färdig 1836.

GUSTAF ADOLFS TORG prydes af hjeltekonungens bild till häst. Den är gjuten efter l'Archevesques modell af Meijer. Den blef uppställd på sin fot den 5 Maj 1791, under kanonsalut. De fyra medaljonger, som pryda piedestalen, föreställa fältherren Torstenson, Wrangel, Banér och Königsmark. Den har, alla omkostnader sammanräknade, kostat 175,000 riksdaler.

Operahuset och *Arspriusens Palats* utgöra hvar sin sida af torget. På det föras plats stod fordom det såkallade större *Delagardiska huset*, som en tid tillhörde grefve Axel Lillje och derefter Sparrefa-

miljen. Gustaf III inköpte det till kronan och lät efter Edelcrantz's ritning uppföra Operahuset. Efter åtta års arbete blef det färdigt 1782. och den 13 September detta år öppnades det med representationen af den nya operan Cora och Alonzo.

Det var här, som den snillrike konungen, hvilken just invigt hela palatset Patriis Musis (åt fosterlandets sånggudinnor), under en maskerad den 16 Mars 1792, klockan tre qvart till tolf om natten blef skjuten. Han hade förut blifvit varnad af en anonym biljett; men som han var ytterst noggrann att icke låta sätta sitt personliga mod i fråga, trotsade han hotelsen och begaf sig till operahuset. Klädd i svart domino med mask, inträdde han vid sin hofstallmästares, grefve Essens arm, för att göra en promenad omkring maskernas hvimmel i salongen. Han hade likväl genast blifvit igenkänd, och en grupp af obekanta masker trängde sig fram och omgaf honom. En af dem klappade honom på axeln, troligen för

att känna, om han bar barnesk under sin domino. »God natt, vackra mask!» sade den obekante. Konungen, oroad, ville dragga sig undan emellan kulisserna, då i detsamma ett skott lossades. »Je suis blessé!» utropade han och föll i Essens armar. Ett skri hördes: »Elden är lös,» och flera masker rusade på dörren. Men Essen ropade i detsamma, att dörrarna skulle stängas. Konungen uppbars till smårummen vid sin loge, der han först blef förbunden, och derefter på en bår blef buren upp till slottet. Då båren, omgifven af drabanter och sacklor, bars uppför Lejonbacken, reste sig den sårade till hälften och yttrade, i det han kastade en blick omkring sig på sina bestörta följeslagare: »Jag är som den helige Fadren: man bär mig i procession.»

Emedlertid, sedan dörrarna i teatern blifvit stängda, lät polismästaren Lilljen-sparre anteckna alla närvarande. Den siste, hvars namn antecknades, var Anc-karström, som fräckt sade: »Man måtte

väl icke misstänka mig heller?» — »Hvarföre er, mer än någon annan?» invände den kalle polismästaren och lät herrarne gå. På golvet i salongen funnos sedermera den aflossade pistolen och en stor dolk med inslipad hulling. Pistolen igenkändes dagen derefter af en smed, som lagat densamma åt Anckarström, och på denna anledning blef han fängslad. Han erkände genast sitt brott, men uppgaf inga medbrottsliga. Likväl fängslades äfven öfverste Lilljehorn, general Fechlin, baronerna Ribbing och Horn samt Thure Bjelke, som med förgift förekom sin arrestering.

Före sin död, som inträffade den 29 i samma månad, hade konungen önskat, att hans mördare skulle benådas. Det skedde dock icke annorlunda, än att de öfriga förskonades till lifvet, sedan Anckarstöm ensam blifvit afrättad.

Arfprinsens Palats, midtemot Operahuset, liknar detta till byggnadssätt och tillhör alltid den äldste arfprinsen eller

arfprinsessan. Det fordna Torstensonska huset, som stod här, blef af prinsessan Sofia Albertina inköpt. Hennes broder konung Gustaf III lät, under hennes vistande som abbedissa i Qvedlinburg, tillbygga det och gifva det sitt nuvarande utseende. Endast porten åt Fredsgatan är ännu den gamla, och prydes af Lenart Torstensons och hans grefvinna Beata De la Gardies vapen.

Kastenhoff ligger i fonden af torget. Ett par domstolar hafva der sina sessionsrum, och en våning bebos af chefen för konungens lifgarde. Drottning Christina förunnade en sin vinskänk, *Kasten Hoff* benämnd, privilegium att der hålla »ett skänkeri af fremmande drycker,» och alltsedan har ett värdshus der fortfarit.

Från Gustaf Adolfs torg utlöpa Freds-, Malmtorgs-, Regerings- och Arsenalsgatorna utom Strömgatan som följer stråden.

Gustaf Adolfs torg blef om sommaren 1743 skådeplatsen för ett af de märkvär-

digaste uppträden, som timat i hufvudstaden. Den 19 Juni, om aftonen, ankom Dalkarlarnes tåg till Norrtull. Icke mindre än 5,000 Dalkarlar, hvilka tagit sin landshöfding Wennerstedt tillfånga, hade beslutat att straffa dem af de förnäma herrarne, hvilka de ansågo såsom orsaken till det olyckliga kriget med Ryssland, samt dessutom tillställa om ett annat thronföljareval. Bondelären hade af ständernas deputerade blifvit mött på vägen, men nekat att vända om. Morgonen efter deras ankomst red den gamle konung Fredrik sjelf, omgifven af generaler och 60 lifdrabanter, till dem för att öfvertala dem att med godo afstå från sitt förebofvande, men förgäfvdes. På konungens begäran lemnade de likväl ifrån sig den fångne landshöfdingen; derefter framtågade de på Gustaf Adolfs torg, sedan de medtagit från vakten fyra tre pundiga metallkanoner.

De reguliera trupperna uti och omkring Stockholms stad utgjorde omkring 8000 man; men man kunde icke lita på

soldaterna. Flere af gardet måste bortföras. Ett kompani Södermanlänningar, som anbefalldes att framrycka genom staden, vände, vid åsynen af de på torget uppställda Dalkarlarne, om ifrån sina officerare och stannade icke förr än vid Södra slussen, då densamma för dem uppdrogs. Emellertid kungjordes under trumslag, att de Dalkarlar, som innan klockan 5 lade bort gevären och tågade ur staden, skulle få tillgift, men de öfriga anses såsom landsförrädare. Omkring 1500 lydde denna uppmaning och begåfvo sig sin väg. De öfriga bröto igenom militärens leder och uppställde sig på torget midtemot slottet. Nu begåfvo sig riksråderna Adlersfeldt och Roos samt ett par generaler, för att förmana dem; men de förvildade bönderna emottogo deras förmaningar med hotande sorl. De ropade: »Vi vilja sätta kung af och kung till, efter vår rätt och lag; och om någon vill bindra oss, så skola vi icke ens skona barnet i vaggan.» För att gifva eftertryck

åt dessa ord, aflossades ett kanonskott och en muskötsalva. Då blef Adlerfeldt skjuten och öfverste Lagercrantz sårad. Öfversten lät nu soldaterna gifva eld med kartescher. Men ett par regimenter, som skulle gifva eld ur handgevären, sköto endast på husen, så att fönster och dörrar blefvo märkta af deras kulor. Emellertid gjorde artilleriet verkan, så att bondhopen förskingrade sig. Omkring 50 stupade och 80 blefvo sårade. En del bönder sprungo af förskräckelse i Norrström. De öfrige sprungo för att gömma sig. Det kungl. lifregimentet ryckte då fram, för att samla de flyende, äfven utom tullen. De slagna bönderna hopföstes på artillerigården och i det s. k. Bjelkiska Stallet, hvilket skulle blifva deras arrest.

En ransakning hölls, enligt hvilken man trodde sig hafva funnit, att deras plan gått ut på att följande natt bemäktiga sig banken, artillerigården och arsenalen, samt mörda alla herrar.

Nu blefvo en mängd afstraffade med

spö, gatlopp och fästning. Fem bönder, jemte deras anförare, förre bokhållaren Schedin, blefvo halsbuggna.

Ett ännu ohyggligare skådespel tilldrog sig på detta samma torg 1778. Stockholms borgerskap gaf då en högtidlighet, för att fira kronprinsens födelse. En salong af bräder var uppslagen på torget framför Kastenhoff. Façaden mot slottet var prydd med en transparent, och fri traktering utdelades. Vid detta tillfälle trängde sig en så stor folkmassa in i salongen, att icke mindre än 64 personer tillsatte lifvet, hvilka dels qväfdes, dels nedtrampades i trängseln.

Från torget leder Fredsgatan parallelt med strömmen öfver torget vid Röda Bollarne och vidare till Nya Kungsholmsbron.

Emellan denna gata och stranden, med en vacker, med pelare prydd façad, vänd mot strömmen, ligger *Bondeska palatset*, kanhända det vackraste enskilda hus i Stockholm.

Drottninggatan afskär *Fredsgatan*. Hon är den vackraste af Stockholms gator, på båda sidor prydd med ansenliga hus. Längst uppe i Kungsbacken, der hon börjar, har man en utsigt, som förtjenar uppmärksamhet. Man har i fonden af gatan trenne kyrktorn, Storkyrkans, Tyska och Cathrina, i en verkligt pittoresk grupp.

CLARA KYRKA, på vestra sidan om *Drottninggatan*, är till sitt yttre föga utmärkt, men dess inre prydes af en altartafla, målad af en ung, tidigt afliden Svensk konstnär i Rom, Hoffinan, och tvenne knäböjande englar af Sergel, hvilka räknas till denne mästares yppersta arbeten. På kyrkogården är det Löwenhjelmiska grafchoret, dekoreradt af Westin, förtjent af uppmärksamhet. Leopolds och Gyllenborgs grafvar äro också prydda med minnesvårdar, den förra på kyrkogården, den sednare i kyrkan. Bellman, som också på denna kyrkogård är begrafven, eger ingen vård, och rätt säkert kan man icke ens utvisa stället för hans graf.

Emellan kyrkan och *Clara sjö*, som skiljer *Clara församling* från *Kungsholmen*, ligger *Kirsteinska huset*, med en teater, som uthyres åt enskilda, samt balsalar och andra rum för sällskapsnöjet. Isynnerhet äro många maskerader här gifna.

Öfver *Clara sjö* leda tvenne broar, *Nya* och *Gamla Kungsholmsbron*. Denna sjö har man i sednare tider sökt att dels fylla och dels uppmuddra. Närmast vid *Nya Kungsholmsbron* ligger på

KUNGS HOLMEN den så kallade *Eldqvarnen*, uppbyggd 1807 af presidenten *Edelerantz* och drifven med ångmaschin, den första af detta slag i Sverige.

Till höger ligger det praktfulla *Serafimer-Lazarettet*. Det inrättades i medlet af 1700:talet. År 1752 intogos der de första sjuka, och det har sedan oupphörligt tillväxt. Byggnaderna hafva blifvit utvidgade, så att nu detta lazarett icke blott är det förnämsta i riket, utan

äfven utrikes har vunnit anseende och ryktbarhet.

Det *Caroliniska Institutet* ligger till venster om stora gatan, eller Handtverkargatan, som den heter, och som leder ända till *Kungsholmstullen*. Det inrättades 1811, egentligen för att bilda fältläkare, på hvilka arméen led brist. Då sedermera alltflore vetenskapligt bildade män egnat sig åt läkareyrket, har Carolinska Institutet blifvit en undervisningsanstalt för kirurgi, anatomi, kemi, m. fl. vetenskaper. Bland samlingarna derstädes förvaras ett anatomiskt vaxkabinett, förfärdigadt i Florenz af Galenzoli och skänkt af kronprinsen Oskar.

KUNGS HOLMSKYRKAN, till höger om gatan, är en korskyrka, som blef färdig 1688 och erhöll namn efter drottning *Ulrika Eleonora*. Denna kyrkas förnämsta prydnad är altartaflan, som föreställer Christi uppståndelse, målad af Westin. Skalden Vitalis är begrafven på dess kyrkogård.

15 *Allmänna Garnisons-Sjukhuset* är beläget till venster om gatan, på andra sidan om torget. Dess byggnad begyntes 1816. Det utgör ett palats, hvori sjukrum finnas för mer än 300 man.

Norr om Gamla Kungsholmsbron skiljer Rörstrandsviken Kungsholmen ifrån Adolf Fredriks församling. För öfrigt sträcker sig Kungsholmen, som af Carl XI erhöll detta namn, emedan den var belägen emellan Riddarholmen och Drottningholm, ända till Tranabergs bro.

20 ADOLF FREDRIKS församling, som gränssar intill Claras, hette fordom *S:t Olofs* och var annex till detta pastorat. Dess kyrka, fordom ett trädkapell, blef i Adolf Fredriks tid ombyggd af sten, och då den blef färdig 1773, blef konungen, Gustaf III, dess patronus och gaf den sin faders namn. Denna vackra korskyrka uppfördes utanpå det gamla trädkapellet, som först borttogs då den yttre kyrkan var färdig. Altartaflan är en stor basrelief af Sergel, och föreställer Christi uppståndel-

se. Carthesii monument, af samma mästare, är ryktbart. Det föreställer en vingad Genius, som med den ena handen afhöljer ett täckelse från jordgloben, och i den andra bär en fackla, hvarmed han belyser den.

Straxt bredvid kyrkan är *Vetenskaps-Akademiens hus* beläget. Sjellva VetenskapsAkademiens inrättning är ganska gammal. Johan III inrättade ett så kalladt Collegium Stockholmiense, som kan anses såsom grundvalen för Vetenskapsakademien. Carl XII gaf i ett bref från Timurtasch befallning åt Tessin att föranstalta om ett vetenskapligt samfund i Stockholm. Men det var först 1739 som VetenskapsAkademiens stiftare sammanträdde. Desse voro: Ahlströmer, Höpken, Bjelke, Linné, Trivald och Cederhjelm. Deras förslag vann kunglig stadfästelse 1741. VetenskapsAkademien hade sitt hus och sina samlingar af böcker och naturalier på Stora Nygatan tills hon inköpte det Westmanska huset,

hvars prydliga façad är vänd emot planen framför Adolf Fredriks kyrka. Dit flyttades akademien 1829. Akademiens Museum, som isynnerhet de sednare åren blifvit mycket förökadt, är förträffligt ordnad och inrättadt. Samlingen af Skandinaviska djur är fullständig. Bland de utländska djuren förekommer en med verkligt artistisk skicklighet uppstoppad giraff, en skänk af doktor Hedenborg. Denne berömde vetenskapsman har hitsändt sina förnämsta samlingar.

Stockholms allmänna Barnhus jemte *Spinnhuset* och *Tukthuset* blefvo inrättade på Gustaf II Adolfs befallning. Barnhuset skildes ifrån de öfriga inrättningarna först i förra århundradet. Det har erhållit rika donationer och underhålles väl. Sjelfva lokalen, snedtemot Vetenskaps-Akademiens hus, är försedd med gaslysning, och innehåller äfven en småbarnsskola. *Smedjegården*, fängelse för Stockholms län, har blifvit inrymd i samma kvarter. Det utgjorde fördom en del af